

Koronowo, 06.12.2022 r.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH

**Ołtarz boczny p.w. św. Benedykta
z kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Koronowie**

Autor programu:

Daria Zasada-Kłodzińska
Dyplom nr 1400/150680/2012
ul. Kasprowicza 3
88-200 Radziejów
Tel. 793 482 442

Toruń, 2022

1. Autor opracowania

Daria Zasada-Kłodzińska,
magister konserwacji malarstwa i rzeźby polichromowanej,
ul. Kasprowicza 3
88-200 Radziejów

2. Opis obiektu zabytkowego

Barokowy ołtarz główny z końca XVII wieku, drewniany, polichromowany, zlokalizowany w południowym ramieniu transeptu. Ołtarz architektoniczny, ze skrzyniową mensą, nastawą jednokondygnacyjną. Część środkowa nastawy ujęta w dwie kolumny, w części środkowej obraz „Święty Benedykt z Nursji”. Nastawa po bokach ujęta w ażurowe uszaki splecione ze stylizowanych liści i winnych gron. W zwieńczeniu obraz „Matka Boska ukazuje się św. Robertowi z Molesmes”. Obraz w szerokiej, litej ramie w formie obłoków z promieniami.

3. Stan zachowania

Stan zachowania ołtarza jest zróżnicowany w zależności od rodzaju powierzchni oraz lokalizacji (np. powierzchnie polichromowane, złoczone, rzeźby, dolne i górne części ołtarza)

- Powierzchnie złoczone i srebrzone architektury ołtarza: Całkowicie przemalowane, pokryte wtórnymi nawarstwieniami imitującymi złoto lub biel. Przemalowania wykonane farbami akrylowymi szlakmetalem, srebro- i złoto-podobnymi. Powierzchnia pokryta grubą warstwą kurzu i brudu. W wielu miejscach (szczególnie na uszakach) widoczne ślady po żerowaniu owadów. W spontanicznych odkrywkach, miejscami, pod grubymi nawarstwieniami widoczne oryginalne złocenie i srebrzenie. Powierzchnia zarówno lica jak i odwrocia nosi ślady żerowania owadów i wymaga konserwacji.

- Powierzchnia polichromowana ołtarza architektury ołtarza: Powierzchnia polichromii ołtarza przemalowana w niewłaściwym kolorze i materiale (kolor jasnoszary, farba akrylowa). W wielu miejscach doszło do znacznych ubytków snyderki.

- Obrazy olejne na płótnie „św. Benedykt z Nursji” oraz Matka Boska ukazuje się św. Robertowi z Molesmes”: Widoczne drobne przetarcia warstwy malarskiej, korekty wymagają również krosna, widoczne delikatne obwiśnięcie płótna w miejscach rozklinowania. Miejscami widoczne wtórne uzupełnienia obecnie pociemniałe. Uzupełnienia ubytków warstwy malarskiej są widoczne ze względu na brak opracowania kitów oraz zmiany starzeniowe werniksu. W bocznym świetle widoczna struktura lica z widocznymi kitami.

4. Wskazanie oczekiwanych efektów prac lub badań

Głównym celem prac konserwatorskich jest powstrzymanie destrukcji obiektu oraz przywrócenie jego walorów estetycznych i artystycznych poprzez odpowiednią konserwację. Przywrócone zostanie pierwotne opracowanie malarskie i pozłotnicze ołtarza.

5. Wskazanie przewidzianych do wykonania czynności z podaniem metod, materiałów i technik - program prac konserwatorskich

A: Powierzchnie złoczone i srebrzone, relief głęboki – ornamenty oraz aplikacje rzeźbiarskie w płycinach, ramy, bazy, kapitele, kolumny, uszaki, profilowania architektury ołtarza, rama oraz monogram w antependium, uszaki, zwieńczenie (chmury i promienie).

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania przed rozpoczęciem prac.

2. Demontaż ołtarza.¹
3. Ustalenie stratygrafii warstw, identyfikacja składu chemicznego oryginalnej warstwy (identyfikacja partii złożonych, srebrzonych).
4. Wykonanie dezynfekcji (2% roztwór Biotinu R w alkoholu etylowym) oraz dezynsekcji (preparat Per-Xil 10, pędzlowanie, iniekcje).
5. Oczyszczenie odwrocia ołtarza.
6. Usunięcie przemałowań, wtórnych lakierów, farb złoto- i srebro-podobnych (metody mechaniczne oraz chemiczne za pomocą past czyszczących wykonanych z metylocelulozy jako absorbenta i mieszaniny odpowiednio dobranych rozpuszczalników).
7. Podklejenie osypujących się łusek oryginalnej zaprawy (wodny roztwór Primalu AC33 (2-3%, iniekcje).
8. Impregnacja drewnianego podłoża (3-5% roztwór Paraloidu B-72 w toluenie).
9. Uzupełnienie ubytków drewna, w tym rekonstrukcja zniszczonych fragmentów snycerki w ornamentach (materiał: drewno).
10. Uzupełnienie drobnych ubytków drewna (żywica Araldit).
11. Uzupełnienie ubytków zaprawy (zaprawa kredowo-klejowa).
12. Uzupełnienie ubytków złocen i srebrzeń (złoto w proszku lub w płatku, srebro w proszku, poler/mat w zależności od oryginalnej technologii).
13. Zabezpieczenie powierzchni srebrzonych (szelak).

B: Konserwacja powierzchni polichromowanej ołtarza, relief płaski – mensa z antependium, predella, nastawa, zwieńczenie

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania przed rozpoczęciem prac.
2. Demontaż poszczególnych elementów architektury.
3. Ustalenie stratygrafii warstw, identyfikacja składu chemicznego oryginalnej warstwy (skład pigmentowy, identyfikacja spoiwa farb oraz zaprawy, określenie technologii wykonania oryginalnej polichromii).
4. Wykonanie dezynfekcji (2% roztwór Biotinu R w alkoholu etylowym) oraz dezynsekcji (preparat Per-Xil 10, pędzlowanie, iniekcje).
5. Oczyszczanie z zabrudzeń powierzchniowych lica (miękkie gąbki, tampony z waty, Vulpex, Anacrosina, 3% cytrynian amonu) i odwrocia (pędzle, gąbki, szczoteczki różnej gradacji).
6. Podklejenie osypujących się łusek oryginalnej zaprawy (wodny roztwór Primalu AC33 (2-3%, iniekcje).
7. Usunięcie przemałowań (metody mechaniczne oraz chemiczne za pomocą past czyszczących wykonanych z metylocelulozy, jako absorbenta i mieszaniny odpowiednio dobranych rozpuszczalników).
8. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej (werniks retuszowski).
9. Impregnacja drewnianego podłoża (3-5% roztwór Paraloidu B-72 w toluenie).
10. Uzupełnienie ubytków drewna, w tym rekonstrukcja zniszczonych fragmentów snycerki w ornamentach (materiał: drewno).
11. Uzupełnienie drobnych ubytków drewna (żywica Araldit).
12. Uzupełnienie ubytków zaprawy (zaprawa kredowo-klejowa).
13. Uzupełnienie ubytków polichromii (farby żywiczne firmy Maimeri, metoda uzupełnień: kropka lub kreska w zależności od struktury oryginalnej polichromii).
14. Zabezpieczenie końcowe werniksem (werniks Schminke, satynowy).

C: Obrazy olejne na płótnie „św. Benedykt z Nursji” oraz Matka Boska ukazuje się św. Robertowi z Molesmes”

1. Zdjęcie obrazu z ramy i z krosna
2. Oczyszczenie odwrocia z zabrudzeń powierzchniowych (różnego rodzaju gumki o różnej miękkości).
3. Oczyszczanie lica z zabrudzeń powierzchniowych (miękkie gąbki, tampony z waty, Vulpex, Anacrosina, 3% cytrynian amonu).
4. Usunięcie zdegradowanego werniksu (alkohol etylowy z benzyną lakową).
5. Weryfikacja wtórnych uzupełnień ubytków warstwy malarskiej i usunięcie tych źle wykonanych lub zmienionych kolorystycznie (mechanicznie, skalpelem).

¹ UWAGI: Transport ołtarza odbędzie się do pracowni konserwatorskiej w Toruniu (ul. Gagarina 7, 87-100 Toruń). Ołtarz zabezpieczony płóciennymi tkaninami, folią bąbelkową, miękkimi przekładkami dopasowanymi do formy poszczególnych elementów składowych ołtarza. Całość zabezpieczona pasami transportowymi (z przekładkami). W pracowni odpowiednie warunki wilgotnościowe (65-75% wilgotności względnej).

6. Lokalne oczyszczenie lica z przemałowań (metody rozpuszczalnikowe po wcześniej wykonanych próbach odporności warstwy malarskiej na działanie rozpuszczalników zastosowanie słabych roztworów).
7. Uzupełnienie ubytków zaprawy (*kit wiedeński*) i opracowanie odpowiedniej faktury.
8. Wykonanie konsolidacji na stole dublażowym (20% Beva 375 Lascaux).
9. Ewentualny dublaż płótna (*spoiwo BEVA 375*).
10. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej (*werniks retuszerski*).
11. Uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej (*farby żywiczne firmy Maimeri, metoda uzupełnień: kropką*).
12. Zabezpieczenie końcowe werniksem (*werniks akrylowy*).
13. Konserwacja krosna (oczyszczenie gumką, wzmocnienie drewna impregnatem, uzupełnienie ubytków drewna, scalenie kolorystyczne). Przywrócenie funkcjonalności krosna (krosno ruchome)
14. Montaż obrazu na krośnie i w ramie.

D: Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej

Konserwacja Zabytków

Daria Zasada-Kłodzka
ul. Koszowicza 3, 85-200 Radziejów
NIP: 889-144 48-88 REGON: 302221290
tel. 795 492 442
e-mail: zasada.daria@wp.pl

D. Zasada-Kłodzka

**WOJEWODZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW W TORUNIU
DELEGATURA W BYDGOSZCZY**
85-102 BYDGOSZCZ, ul. Jezuitska 2
tel./fax 52 322 49 98, 52 322 44 17
NIP: 889-144 48-88 REGON: 302221290

*Zapewniono pozytywnie
pod kątem konserwatorskim
opinia nr 1129/2022
z dnia 15.12.2022r*

Kierownik Delegatury

[Signature]
mgr Elżbieta Dygaszewicz